

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Cont nr. 49.8.01

POPAS ANIVERSAR

La 11 iunie 1972 se împlinesc cinci ani de când înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Mladin a fost instalat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, în scaunul de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

„Telegraful Român”, al cărui redactor a fost I. P. S. Sa timp de 20 de ani și al cărui îndrumător și colaborator permanent este și astăzi, aduce cu acest prilej un mănunchi de fapte din activitatea acestor cinci ani.

Mulți dintre noi ne reamintim cum, parcă mai ieri, Duminică, 11 iunie 1967, la ieșirea din Catedrală, după Sf. Liturghie, credincioșii au întâmpinat pe P. F. Părinte Patriarh Justinian și pe noul Arhiepiscop, investit și instalat sărbătorește în scaunul vlădicesc, cinstit de vrednici înaintași, ca: mitropolitul Nicolae Bălan, I. P. S. Dr. Iustin Moisescu, devenit Mitropolitul Moldovei și Sucevei, și mitropolitul Nicolae Colan.

I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin pornea la drum cu tot elanul, cu tot avântul și râvna pentru binele Bisericii și Patriei. Zestrea sufletească cu care Arhiepiscopul nostru întâmpina alegerea ce i se făcuse în 4 iunie 1967 de către Colegiul Electoral Bisericesc o arăta chiar I. P. S. Sa, când spunea că ea „este tot ce am moștenit de la strămoși și părinți, tot ce mi-au dăruit plainurile țării, graiul poporului și dumnezeieștile haruri ale Bisericii”.

Intr-adevăr, această frumoasă și cinstitoare zestre și-a pus întru totul pecetea pe activitatea arhierescă de pînă acum a I. P. S. Sale. Programul de activitate pe care I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și-l propunea în cuvîntarea rostită în ziua instalării are ca idee centrală slujirea „în dragoste” a Domnului, a credincioșilor și a Patriei. „Să ne identificăm mereu cu voia lui Hristos — spunea I. P. S. Sa — și sprijinim efortul poporului pentru înălțarea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România, lucrarea lui pentru pacea a toată lumea”.

Desigur că este un răstimp prea scurt pentru a face un adevărat bilanț. Totuși, acești ani au pus premisele și au lămurit liniile activității Arhiepiscopiei noastre, sub îndrumarea I. P. S. Sale. Esențialul este unitatea dintre Ierarh, P. S. Episcop-vicar Visarion, Centrul Eparhial, P. C. protopopii, cler și credincioși, în așa fel încît toate realizările sînt rezultatul muncii colective, în care I. P. S. Sa s-a integrat deplin.

Semnificativă este în acest sens legătura strînsă pe care Arhiepiscopul a căutat s-o creeze cu preoții și credincioșii, potrivit gândurilor pe care I. P. S. Sa le exprima în cuvîntarea rostită la birtonirea întru arhierie, la praznicul Înălțării Domnului din 8 iunie 1967, când spunea între altele: „Nu voi uita niciodată că Dumnezeu m-a învrednicit să fiu sfințit arhierie la marea praznic al Înălțării Domnului. În aceasta văd un simbol și un îndemn, ca precum Mîntuitorul prin înălțarea Sa nu s-a despărțit de noi, ci e mereu prezent în Biserica Sa, așa și eu să consider înălțarea mea pe scaun de cinstire nu ca o distanțare de cler și credincioși, ci ca o identificare și mai deplină cu Biserica Sa, cu toate mlădițele ei”. Și, cu adevărat, faptele grăiesc edificator în această privință. Mărturie stă numărul mare de participări la conferințe preoțești de orientare, ca și la sfințiri și binecuvîntări de biserici, vizitații canonice etc.

Astfel, în cei cinci ani de arhierie, I. P. S. Sa a participat la 66 conferințe preoțești de orientare, la toate luînd cuvîntul și dînd lămuriri pe

marginile temelor dezbătute, precum și povește și îndrumări practice pentru o cît mai rodnică lucrare preoțească și pentru întărirea unității noastre de credință. Grăitoare sînt desigur și cele 83 vizite canonice pe tot cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, ca și cele 37 sfințiri și binecuvîntări de biserici. Arătăm totodată că I. P. S. Sa a participat la unele conferințe de orientare, precum și la sfințiri de biserici sau slujiri în parohii din Episcopii Clujului, Oradiei, Aradului și Arhiepiscopia Timișoarei.

Legătura dintre Ierarh, preoți și credincioși s-a vădit și în timpul calamităților naturale din primăvara anului 1970, cînd I. P. S. Sa a vizitat zonele sinistrate din Arhiepiscopia, slujind și rostind cuvînt de mîngîiere și întărire într-o seamă de biserici (Alba-Iulia, Mediaș, Sighișoara), cu același prilej trimițînd și un „cuvînt” către credincioșii din Eparhie, îndemnîndu-i la întrajutorare și muncă.

Legătura cu obștea credincioșilor s-a realizat și prin informările aproape lunare pe care I. P. S. Mitropolit Nicolae le-a făcut în Catedrala mitropolitană din Sibiu asupra vieții bisericești din Arhiepiscopia, din Biserica Ortodoxă Română, din întreaga țară.

De altfel, evenimentele mai importante din viața Bisericii și Patriei noastre au fost subliniate, din inițiativa I. P. S. Sale, fie în întreaga Arhiepiscopia, fie la Centrul eparhial și Institutul Teologic Universitar din Sibiu, de exemplu: Împlinirea a 25 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist (1969), comemorarea Diaconului Coresi cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la tipărirea în grai românesc a Liturghierului și Psaltirii (1970), 150 de ani de la moartea lui Petru Maior (1971), împlinirea a 50 de ani de luptă pentru mai bine a forțelor democratice din țara noastră (1971), comemorarea episcopului Inochentie Micu, aniversarea Statutului organic ș.a.

Strînsă a fost legătura dintre Ierarh și elevii seminariști de la Școala de cîntăreși bisericești și Seminarul teologic din Cluj și Seminarul special de la Curtea de Argeș, cu toții fiind vizitați, fie direct, fie prin delegați chiriarhali.

Această legătură a fost și este desigur mai evidentă cu studenții teologi și P. C. profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, unde I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a fost permanent prezent, nu numai la festivitățile de început și de sfîrșit de an universitar, ci și cu alte multe prilejuri și unde s-au făcut an de an serioase investiții și îmbunătățiri. Ca fost profesor, speciale legături sînt între Arhiepiscopul nostru și corpul profesional al Institutului, care s-a împropătat în ultimii ani printr-o seamă de numiri noi, P. C. profesori, pe lângă activitatea lor educativ-didactică și teologică de nivel înalt, aducînd un prețios aport în buna desfășurare a vieții bisericești din Arhiepiscopia, între altele ca delegați chiriarhali la conferințele de orientare, în misiuni la diferite parohii etc.

Grija pentru cît mai buna chivernisire a obolului credincioșilor și a celorlalte venituri ale Arhiepiscopiei s-a materializat, de pildă, în construirea mai multor biserici, în repararea, în pictarea și zugrăvirea de biserici, în construirea și repararea de case parohiale. La acestea se adaugă investițiile în lucrările de extindere a Bibliotecii mitropolitane din Sibiu, pentru ca aceasta să corespundă valorilor pe care le deține, precum și cerințelor actuale de consultare; în extinderea atelierului de lumînări;

în lucrările de la catedrala din Blaj, catedrala din Sf. Gheorghe etc.

Tot în acest timp o bună parte din parohiile vacante au fost completate.

Moment potrivit este să arătăm și aceea că activitatea editorială a Centrului nostru arhiepiscopesc a înregistrat o simțită înviorare în ultimii ani. Astfel, sub directa îndrumare a I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin și-au continuat apariția revista „Mitropolia Ardealului”, gazeta „Telegraful Român” și calendarul de masă „Îndrumătorul bisericesc”, ultimele două publicații fiind ctitorite de marele mitropolit Andrei Șaguna.

În ultimii cinci ani însă în Tipografia Eparhială din Sibiu au fost tipărite și o seamă de cărți mult apreciate în parohiile noastre, unele fiind cerute și peste hotare. Așa de exemplu, sub semnătura I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, a apărut: „Biserica Ortodoxă Română, una și aceeași în toate timpurile” (1968) și „Studii de Teologie morală” (1970), ambele lucrări avînd și cite un rezumat în limbile: franceză, germană și engleză. Cu binecuvîntarea I. P. S. Sale s-au tipărit două ediții diferite, ca structură, a Cărții de rugăciuni. Tot cu binecuvîntarea I. P. S. Sale și cu o contribuție personală substanțială la îmbunătățirea textului, s-a retipărit Octoiul Mic, care a apărut într-o haină grafică nouă, fiind solicitat de toate Eparhiile din Mitropolia Ardealului și Banatului. S-au mai tipărit de asemenea trei teze de doctorat în Teologie, iar în aceste zile este sub tipar: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, manual pentru seminarii. La acestea se adaugă calendare de perete, cărți de rugăciuni și alte imprimări bisericești pentru Sf. Episcopie a Vadului, Feleacului și Clujului, Sf. Episcopie a Oradiei, Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu și Episcopia Romano-Catolică din Alba-Iulia.

Reîntregirea bisericească a fost în atenția permanentă a I. P. S. Sale, a P. S. Episcop-vicar Visarion, a P. C. vicar Traian Belascu, a întregului Centru arhiepiscopesc. Acest important eveniment din viața Bisericii noastre a fost subliniat an de an la 21 octombrie, atît pe plan parohial, cît mai ales la Alba-Iulia, unde, la sărbătorirea aniversării a 20 de ani de la înfăptuirea lui, a participat întreg Sf. Sinod, în frunte cu P. F. Părinte Patriarh Justinian. Roadele acestui negrăit act în ce privește unitatea spirituală a credincioșilor români și, prin aceasta, a întregului popor român sînt evidente, frații de aceeași limbă și lege, deschiliniți altădată de forțe potrivnice lor, simțindu-se astăzi bine în Biserica Ortodoxă Română.

Noile relații ecumeniste instaurate între cultele din țara noastră, precum și colaborarea frățescă, în spiritul respectului reciproc și al egalității, cu alte Biserici de peste hotare, s-au oglindit fidel în viața parohiilor noastre, cît și la Centrul arhiepiscopesc. O confirmare a acestui fapt este și decernarea I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, de către Institutul Teologic Protestant Unic de Grad Universitar din Cluj, în 1969, a titlului de Doctor Honoris Causa. Tot în această ordine de idei menționăm faptul că I. P. S. Sa a făcut mai multe călătorii în străinătate, iar Centrul arhiepiscopesc Sibiu a primit în ultimii cinci ani vizita a peste 35 delegații bisericești de peste hotare.

Amintim totodată bunele relații cu Eparhiile din Mitropolia Ardealului și din Mitropolia Banatului, Ierarhii din cele două Mitropolii rezolvînd problemele comune în spirit de frățietate și cu rezultate pozitive. Menționăm că aceste Eparhii au contribuit cu importante ajutoare materiale pentru Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pentru bibliotecă etc.

(continuare în pag. 4-a)

Mitropolia Transilvaniei de la moartea lui Șaguna pînă în 1918

După moartea lui Andrei Șaguna pînă la 1918, anul unirii Transilvaniei cu România, Biserica Ortodoxă din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, și-a desfășurat activitatea potrivit rînduieilor Statutului Organic. Condițiile politice erau acum schimbate, căci în 1867 s-a inaugurat o monarhie dualistă, Austro-Ungaria, împăratul Austriei fiind în același timp și rege al Ungariei. Fiecare stat își avea guvernul său, cu excepția câtorva ministere. Marele Principat al Transilvaniei a fost alipit la Ungaria. Se înțelege că în astfel de împrejurări, viața Bisericii Ortodoxe din Transilvania s-a desfășurat în condiții destul de vitrege, simțindu-se în repetate rînduri amestecul guvernului din Budapesta în alegerile de mitropoliți și de episcopi sufragani sau în problema școalelor confesionale.

Primul urmaș al lui Șaguna a fost episcopul Aradului *Procopie Ivașcovi*. A păstorit Biserica Transilvaniei abia un an, căci în 1874 a fost ales patriarh al sîrbilor la Carloviț († 1881).

În locul său a fost ales, în 1874, *Miron Romanul*, de la Arad. Acesta era originar din Bihor, făcuse studii la Beiuș și Oradea, apoi la Institutul teologic din Arad. Fusese profesor la acest institut, apoi vicar al Consistorului din Oradea Mare și episcop al Aradului (1873—74). Ca mitropolit al Transilvaniei a știut să apere cauza autonomiei bisericești și a școalelor confesionale românești. De pildă, în 1879, a condus la Viena o delegație de arhierii și membrii ai Congresului Național bisericesc, ca să prezinte împăratului un protest împotriva legii prin care se introducea învățătura limbii maghiare în școlile confesionale românești. A vorbit și în senatul din Budapesta împotriva acestei legi. Sub influența guvernului din Budapesta a făcut însă și anumite greșeli de ordin politic.

Se remarcă, sub el, numirea unor profesori noi la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, care au continuat munca rodnică începută sub Șaguna. În 1896 s-a ridicat o clădire nouă pentru internat, iar în 1897 o clădire pentru tipografie și birourile Arhiepiscopiei folosite pînă azi. A murit la 16 octombrie 1898.

Urmașul său a fost episcopul *Ioan Meșianu* de la Arad. Acesta fusese protopop la Zîrnești lângă Brașov, apoi vicar al consistorului din Oradea și episcop la Arad (1875—1898). La 31 decembrie 1898 a fost ales mitropolit, fiind înscăunat la Sibiu în 12 martie 1899. A păstorit pînă la moarte, la 3 februarie 1916.

De numele său ca mitropolit este legată ridicarea catedralei mitropolitane din Sibiu, cu hramul Sf. Treime. Lucrările de construire au durat patru ani (1902—1906), cheltuielile fiind suportate dintr-un fond creat în acest scop încă din timpul lui Șaguna și din daniile tuturor preoților și a multor credincioși din Arhiepiscopie. Pictura iconostasului și a cupolei a făcut-o pictorul Octavian Smigelschi, iar restul s-a terminat abia în zilele noastre. Tot în vremea lui s-a ridicat actuala clădire a Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în 1913—1914. Institutul teologic-pedagogic și-a înnoit acum cadrele cu o seamă de profesori destoinici, care au deținut mai târziu rosturi de seamă în istoria culturii românești: Nicolae Bălan, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir și alții, care au publicat la Sibiu numeroase studii istorice și teologice. În 1907, mitropolitul Nicolae Bălan a întemeiat „Revista Teologică” de la Sibiu, care a apărut pînă în 1947.

După moartea sa, Congresul Național Bisericesc a ales ca mitropolit pe arhimandritul *Vasile Mangra*, vicarul Consistorului din Oradea. Era originar din Bihor, și ca autor a unor scrieri istorice, a fost ales membru al Academiei Române. El a păstorit abia doi ani (1916—1918), în împrejurările grele ale primului război mondial.

La Arad, în această perioadă, amintim pe episcopul *Ioan Meșianu* (1875—98), viitorul mitropolit. Ca episcop la Arad, s-a remarcat printr-o frumoasă activitate gospodărească. Astfel, a pus bazele unei tipografii eparhiale, a ridicat o nouă clădire pentru Institutul teologic-pedagogic al Episcopiei Aradului, a înființat un așa numit „fond preoțesc”, din care să poată face împrumuturi preoților și învățătorilor confesionali și să acorde pensii preoteselor văduve, s-au reparat și construit zeci de biserici în toată eparhia. În 1877

a pus bazele revistei eparhiale: „*Biserica și Școala*”, care a apărut timp de 70 de ani.

La Caransebeș, episcopie înființată la 8 iulie 1865, au păstorit în această perioadă trei episcopi: Primul a fost *Ioan Popasu* (1865—1889). Era originar din Brașov (n. 1808), a făcut studii la Brașov, Sibiu și Cluj, iar teologia la Viena. A fost apoi protopop la Brașov, fiind colaborator apropiat al lui Șaguna în numeroase probleme bisericești, culturale și politice. Ca episcop la Caransebeș, deși a avut de luptat cu greutățile începutului, a izbutit să înființeze un institut teologic-pedagogic, a ridicat o reședință, a înființat o tipografie eparhială, precum și *Foaia diecezană*, organul de publicitate al Eparhiei. În 1874 a fost ales mitropolit al Ardealului, dar guvernul de la Budapesta a refuzat să-l recunoască. A murit în 1889.

În locul său a fost ales arhimandritul *Nicolae Popea*, vicarul Arhiepiscopiei Sibiului. Acesta s-a născut în 1826 în Satulung, lângă Brașov, dintr-o familie preoțească. A învățat la Brașov, Blaj și Cluj. În revoluția din 1848 a fost căpitan în armata română. Remarcat de Șaguna, a fost chemat la Sibiu și numit profesor la Institut, apoi asesor (consilier) al Arhiepiscopiei. Din 1870 a funcționat ca vicar al lui Șaguna și al urmașilor săi. Fiind ales episcop la Caransebeș, a continuat munca rodnică a lui Popasu, îngrijindu-se de institutul teologic, de tipografie, de starea materială a Episcopiei. Mulți ar fi dorit să-l vadă mitropolit, în urma alegerilor din 1873, 1874 și 1898, dar împrejurările politice n-au făcut cu putință acest lucru. Episcopul Nicolae Popea a scris și câteva lucrări de istorie a Bisericii, apreciate în timpul său: *Arhiepiscopul și Mitropolitul Andrei Șaguna*, Sibiu 1873; *Vechea Mitropolie a Transilvaniei*, Sibiu 1870; *Memorialul Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna sau luptele naționale politice ale românilor* (1846—1873), vol. I, Sibiu, 1889 și altele. Pe baza acestor lucrări, Academia Română l-a ales membru activ, în 1900, fiind astfel al doilea episcop — după Melchisedec de la Roman — care s-a învrednicit de această înaltă cinstitură. După moartea sa (8 august 1908), s-au făcut două alegeri de episcop la Caransebeș, pe care guvernul din Budapesta a refuzat să le recunoască. Abia, cel de al treilea ales, consilierul sibiuan *Miron Cristea*, a primit recunoașterea. A păstorit din 1910 pînă în 1919, cînd a fost ales mitropolit primat al României, pentru ca în 1925 să devină primul patriarh al Bisericii noastre.

În ce privește Biserica unită din Transilvania, ea a trecut în această perioadă prin situații destul de grele. Episcopia Blajului a fost ridicată în 1853 la rangul de Mitropolie, cu trei episcopii sufragane: la Oradea (înființată în 1777), Gherla și Lugoj, înființate acum.

Din sînul Bisericii unite s-au ridicat cîțiva oameni de valoare ca Timotei Cipariu, Ioan Micu Moldovan, amîndoi membrii ai Academiei Române și alții.

În a doua jumătate a secolului XIX, Biserica unită a avut de luptat împotriva celor ce căutau să introducă practici catolice în cultul ei, care nu se deosebea de cel ortodox. Teologii și mireni uniți au luptat mult timp pentru introducerea „sinoadelor” ca organe de conducere în Biserica unită, ca și la ortodocși, precum și pentru păstrarea autonomiei (independenței) ei. De asemenea a avut de înfruntat tendințele mereu crescînde de maghiarizare a credincioșilor. Astfel, în 1912, s-a înființat o episcopie greco-catolică, cu limba de cult maghiară, la Hajdudorogh, în care au fost înglobate zeci de parohii românești unite din nord-vestul Transilvaniei. Împotriva acestei încercări vădite de maghiarizare s-au ridicat numeroase proteste.

În ce privește preoții români din Transilvania, atît cei ortodocși, cît și cei uniți, au fost mereu în sprijinirea revendicărilor naționale și a mișcărilor culturale românești. Astfel în 1892 cînd s-a trimis la Viena cunoscutul Memorand al românilor transilvăneni, prin care se cereau drepturi politice pe seama românilor, printre fruntașii acțiunii s-au aflat numeroși preoți români. Iar peste doi ani, în 1894, printre cei implicați în proces și condamnați la închisoare pentru Memorand, se aflau și mulți preoți și profesori de teologie, între care Vasile Lucaci, Nicolae Cristea, Daniil Popovici-Barcianu și alții. În cadrele Așteii, înființată,

Jurămîntul de credință

Cu toate că Sf. Scriptură vorbește clar în ceea ce privește temeinicia jurămîntului, unii dintre credincioșii creștini îl resping. Ei caută să-și justifice această poziție a lor față de jurămînt, în felul următor:

1. Domnul Iisus Hristos și Sfinții Apostoli s-au pronunțat împotriva jurămîntului. În acest sens, ei recurg la următoarele texte biblice:

a) „Să nu vă jurați nicidecum... Ci cuvîntul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decît acestea, de la cel rău este” (Matei 5, 34 și 37).

Dar aici Mîntuitorul nu se pronunță împotriva jurămîntului în general, ci vorbește despre sinceritatea care trebuie să caracterizeze atitudinea creștinilor în viață. Această sinceritate este chemată să facă cu putință ca în toate raporturile reciproce creștinii să aibă unul față de altul o încredere deplină numai pe baza unei simple mărturisiri verbale și fără alte dovezi. De aici rezultă că credinciosul creștin este dator — pe cît îi este cu putință — să nu facă uz de jurămînt.

Din aceasta nu urmează însă că jurămîntul în general ar fi ceva necorespunzător ținutei creștine și interzis. Căci aici Mîntuitorul condamnă numai părerea greșită a celor din Testamentul Vechi, care socoteau că jurămintele făcute pe cer, pe pămînt, pe Ierusalim sau pe capul propriu, nu sînt obligatorii și pot fi călcate. Mîntuitorul se pronunță direct și categoric împotriva acestei greșeli, arătînd că orice jurămînt — odată făcut — este obligatoriu, indiferent pe cine sau pe ce a fost făcut.

Drept aceea, prin cuvintele: „Să nu vă jurați nicidecum”, Mîntuitorul nu afirmă că orice jurămînt este rău și interzis. Înțelesul acestor cuvinte ale Sale este următorul: Orice fel de jurămînt este obligatoriu; de aceea, el trebuie făcut cu seriozitate, cu măsură și numai atunci cînd este cu totul necesar.

În rest, creștinii sînt datori să vorbească și să facă numai adevărul. În acest caz, ei pot avea o încredere deplină unul față de altul și nu simt nevoia recurgerii la jurămînt. În felul acesta, creștinii pot să evite abuzul de jurămînt.

Rezultă că jurămîntul în sine, dacă este drept și dacă este respectat, nu este ceva rău și interzis. Astfel, cuvintele adăugate de Mîntuitorul: „Iar ce e mai mult decît acestea, de la cel rău este” — nu spun nicidecum că jurămîntul în sine este totdeauna ceva rău, care provine de la diavolul. Din contră, înțelesul corect al acestor cuvinte este următorul: Ceea ce este mai mult decît afirmarea adevărului (mai mult decît „ceea ce este da, da”) și decît negarea minciunii (mai mult decît „ceea ce este nu, nu”) este ceva de la diavolul și — ca atare — ceva rău.

Acesta fiind înțelesul adevărat al cuvintelor Sale, însemnează că Mîntuitorul nu condamnă și nici nu interzice cu totul jurămîntul.

b) Textul de la Matei 23, 16—22, are — în general — același înțeles cu textul discutat mai sus. Fiind mai clar, acest text ne ajută să-l înțelegem mai bine și pe celălalt.

Aici Mîntuitorul se ridică împotriva credinței greșite a fariseilor și cărturarilor că jurămîntul făcut prin rostirea unei formule speciale (jurămîntul pe „aurul templului” sau pe „darul ce

(Continuare în pag. 4)

după cum am văzut, prin strădaniile lui Șaguna, au avut roluri de conducere și reprezentanții clerului român.

În cursul primului război mondial, mulți preoți au avut de suferit din pricina sentimentelor lor patriotice. Dar și pînă atunci, atitudinea românească a preoților români a fost pedepsită cu asprime de autoritățile austro-ungare.

Școlile românești confesionale — ortodoxe și unite — au trecut de asemenea prin situații grele, multe din ele trebuind să se desființeze din lipsă de fonduri, căci parohiile sărace puteau cu greu să suporte cheltuielile necesare pentru întreținerea școlii și a învățătorilor. Cele mai multe s-au desființat în cursul primului război mondial, cînd guvernarea de la Budapesta nu mai avea nici o încredere în Biserica și școala românească.

Așadar, Biserica românească din Transilvania a izbutit să-și desfășoare activitatea și în condițiile grele create după 1867 pînă în 1918, anul desăvîrșirii statului național român.

Mircea Păcurariu

Comemorarea la Sf. Episcopie a Buzăului

A 1600 de ani de la martirizarea Sf. Sava

În ziua de 18 aprilie 1972, la Episcopia Buzăului a avut loc comemorarea a 1600 de ani de la martirizarea Sfântului Sava Gotul în râul Buzău.

Festivitatea a avut loc în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Au mai participat: I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, P. S. Episcop Teoctist al Aradului, P. S. Arhiepiscop Gherasim Constantin, P. C. pr. Ion Gagiu, directorul Administrației Patriarhale, P. C. pr. Al. Ionescu vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P. Cuv. arhimandrit Ieronim Motoc, vicarul administrativ al Episcopiei Dunărea de Jos.

Din partea Departamentului Cultelor a fost de față: Domnul Gheorghe Nenciu, vicepreședintele Departamentului Cultelor.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de către Prea Sfințitul Antim al Buzăului și Prea Sfințitul Arhiepiscop Gherasim Constantin, înconjuși de soborul catedralei.

La chinonic a rostit cuvânt P. C. pr. vicar administrativ Gabriel Cocora, care a înfățișat viața și pătimirea acestui mucenic pe meleagurile Buzăului, la anul 372. P. C. Sa a subliniat între altele că Epistola Bisericii din Goția — cum se numea atunci Dacia, ocupată de goți — către Biserica din Capadocia — păstorită de Sfântul Vasile cel Mare, care ceruse moaștele acestui martir, capadocian de origine — pe lângă faptul că este o perlă a aghiografiei creștine, este în același timp un important izvor al Istoriei vechi a României, conținând argumente neîndoelnice pentru susținerea continuității elementului autohton pe teritoriul Daciei, care n-a fost părăsită decât de autoritățile romane, armată și clasa celor avuți.

După Sf. Liturghie, Prea Fericitul Părinte Patriarh și ceilalți înalți invitați au participat la ședința solemnă din palatul episcopal.

În cadrul ședinței ia cuvântul P. S. Episcop Antim al Buzăului, care a făcut o prezentare a perioadei de plămădire a Bisericii Ortodoxe Române și a poporului român.

Referindu-se la „Epistola Bisericii din Goția”, P. S. Sa subliniază că din textul ei rezultă:

Existența orașelor și a satelor în regiunea Buzăului, așezări cu case, având tavane de grinzi, ceea ce denotă oarecare grad de civilizație moștenită de la daci și romani, element de stabilitate, pe când goții ca migratori aveau corturi.

Existența bisericilor și a parohiilor creștine organizate cu preoți și cîntăreți, ceea ce denotă mulțimea creștinilor în părțile noastre.

Se mai constată că creștinismul nostru a fost de la început ortodox, de proveniență orientală-bizantină.

În continuare, Prea Sfinția Sa a accentuat că „Biserica noastră strămoșească ne oferă un creștinism ortodox integral, cu toate exigențele morale, spirituale, sociale și naționale. Ea este una cu poporul nostru.”

Vorbind despre situația actuală a Bisericii noastre, P. S. Sa a spus că progresul realizat în Biserica noastră este datorat atîtor monumente religioase se datorează libertății religioase de care ne bucurăm în Republica noastră și sprijinului acordat de înțelepții noștri conducători.

În încheiere, Prea Sfinția Sa aduce mulțumiri participanților la festivitate.

A luat apoi cuvîntul Domnul Gheorghe Nenciu, vicepreședintele Departamentului Cultelor, care aduce salutul Departamentului Cultelor și subliniază că comemorarea de astăzi își găsește în conștiința noastră câteva rezonanțe cu caracter istoric, care atestă permanența noastră pe aceste meleaguri, înrădăcinarea noastră aici ca element de stabilitate și civilizație. În același timp, din această evocare, pe care astăzi o face Episcopia Buzăului și cu ea Biserica Ortodoxă Română, se desprind și concluzii de etică socială de o deosebită importanță.

După ce înfățișează aceste concluzii, Domnia Sa adaugă: „Noi prețuim aportul personal al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, al membrilor

Sf. Sinod, pentru îndrumările constante și înțelepte date clerului și credincioșilor, pentru exemplul pe care-l oferă tuturor cultelor.

De altfel, Biserica Ortodoxă Română, sprijinind eforturile constructive ale poporului nostru, se găsește pe linia celor mai bune tradiții, a celor mai buni vlădici ai săi, care de-a lungul secolelor au sprijinit lupta poporului nostru.”

În încheiere, Domnia Sa urează Prea Fericitului Părinte Patriarh și înalților membri ai Sfințului Sinod „noi succese și noi satisfacții în activitatea dumneavoastră patriotică pentru îndrumarea clerului și credincioșilor pe linia sprijinirii eforturilor constructive din patria noastră” — și mulțumește, în mod deosebit, Prea Sfințitului Episcop Antim pentru călduroasa primire și pentru strădania ce și-a luat-o pentru a face această comemorare.

Adunarea solemnă a fost încheiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, care, printre altele, în cuvîntul său, referindu-se la Sf. Sava Gotul, a spus: „Chinurile și pătimirea lui sînt istorisite, cum ați auzit, pe larg, în actul său martiric scris în limba greacă, fiind cunoscut sub titlul: Epistola Bisericii din Goția către Biserica din Capadocia.”

„Acesta este document de o importanță mare pentru noi români, nu numai pentru Biserică, ci și din punct de vedere național. Este un document autentic și unic pentru istoria veche a pătrunderii creștinismului în nordul Dunării, avînd o importanță și o valoare deosebită. El dovedește, cu certitudine, existența reală a unei Biserici creștine organizate în partea de răsărit a Patriei noastre, în secolul al IV-lea. Nu e vorba numai de existența unor creștini izolați, ci exista chiar o Biserică organizată în orașe și sate, cu episcopi, preoți și credincioși.”

„Sărbătorind astăzi în chip solemn împlinirea a 1600 de ani de la moartea martirică a Sfințului Sava Gotul, să-l rugăm fierbinte să mijlocească mai departe pentru Biserica noastră, țara noastră și pentru toți slujitorii și credincioșii ei.”

Preot Gabriel Cocora
Vicar administrativ

Cucerirea independenței de stat a României, oglindită în „Telegraful Român”

După cum știm, în 9 mai 1972, s-au împlinit 95 de ani de la cucerirea, cu arma în mîini, a independenței de stat a României de sub puterea otomană, eveniment care a fost subliniat sub multiple forme în țara noastră. Urmărind, cu acest prilej, diferitele materiale care s-au publicat, ne-am dat mai bine seama că războiul pentru independență națională din 1877 a constituit o cauză a întregului popor român de pe ambele versante ale Carpaților. Aspirația comună a întregului popor român spre un stat unitar și independent și-a găsit expresia în campania dusă de ziarele din toate provinciile românești spre a arăta Europei necesitatea și îndreptățirea independenței naționale, în înrolarea multor români din Transilvania, Banat și Bucovina ca voluntari în război, în colectarea de bani și alte contribuții pentru nevoile frontului etc.

Semnificative sînt în această privință și materialele deosebit de bogate pe care le cuprinde în paginile sale gazeta noastră „Telegraful Român”, care se ocupă număr de număr de evenimentele din 1877 și din care spicuiem doar câteva.

Așa, de pildă, încă înainte de izbucnirea războiului, „Telegraful Român” (nr. 4 din 13/25 ianuarie 1877) prevedea victoria armatelor române și rusești.

În numerele din luna mai 1877, „Telegraful Român” face cunoscut cititorilor săi și salut actul proclamării independenței de stat a României din 9 mai 1877, redînd întreaga cronică a lucrărilor Parlamentului român privind acest act istoric.

De la declanșarea războiului și pînă la încheierea lui definitivă, „Telegraful Român” se ocupă număr de număr cu redarea obiectivă a evenimentelor de pe cîmpul de luptă, sub titlul „Teatrul resbelului” sau „Resbelu”. În afară de această cronică zilnică, „Telegraful Român” publică corespondențe trimise direct de pe cîmpul de bătălie, extrage comentarii din presa europeană, în care se evidențiază faptele de eroism ale soldaților români, fapte care au stîrnit admirația întregii

Europe. Iată ce se spune într-o corespondență germană, reproducă de „Telegraful Român” nr. 82 din 16/28 octombrie 1877, în legătură cu eroismul soldaților români: „Atitudinea cea bărbătească a României pe cîmpul de război a schimbat dintr-o dată toată situația. Puterea și vitalitatea elementului român s-a constatat înaintea Europei... Români din Austro-Ungaria încă simt urmările cele binefăcătoare ale acestei reacțiuni neașteptate și puternice... Sacrificiile ce și le-a impus sieși statul român nu sînt fără de folos. Ele sînt ca sămînța care promite seceriș bogat. Eroi, care înalță flamura românească pe cîmpul de bătălie din Bulgaria, și-o decorează cu lauri nemuritori, nu și-au vărsat sîngele în zadar. România liberă și independentă, ca membru demn și deplin îndreptățit în sistemul statelor europene, va fi opera lor de mîndrie și numele lor vor rămîne pururea imprimare în memoria generațiilor viitoare.”

Tot referitor la eroismul soldaților români, reproducem dintr-o altă scrisoare redată în „Telegraful Român” (nr. 80 din 9/21 octombrie 1877): „Am asistat la atacul trupelor române în contra unei redute turcești dimprejurul Plevnei, în ziua de 11 septembrie curent, și trebuie să declar aici cu francheță că am rămas cu totul surprins de atîta curaj, eroism și abnegație.”

În nr. 69 din 1/13 sept. 1877, elogiind faptele de vitejie ale dorobanților români la cucerirea Plevnei, în care „trupele române, mai ales artileria și regimentul 13 de dorobanți, au excelat și au dovedit sînge rece ca niște oșteni vechi”, „Telegraful Român” adaugă: „Sîntem mîndri de aceste succese ale fraților noștri de dincolo de Carpați.”

„Telegraful Român” din 29 septembrie/11 octombrie 1877 publică o scrisoare a Iuliei Rotaru, advocat în Timișoara, în care se spune între altele: „Războiul actual din Orient este unul din cele mai înverșunate. Știți bine că el a pretins mari jertfe de sînge de la frații noștri din România și cum că armele române vitejia și bravura românilor au recucerit și reînprospătat eroismul

străvechi al antecesorilor, iar numele de „român” l-au răspîndit în Europa întreagă și l-au înregistrat între popoarele eroice... Români din toate părțile patriei noastre de mult conlucră pentru acest scop uman.”

Pentru ajutorarea ostașilor români, răniți în acest război, și a familiilor lor, s-au constituit în Transilvania, încă de la început, asociații și comitete pentru strîngerea de ajutoare în bani, alimente, îmbrăcăminte, articole sanitare etc. Iată ce se spune în apelul lansat de Societatea de doamne din Sibiu: „În fața conflagrațiunii din Orientul Europei, conflagrațiune ce are să atingă și a atins deja pe frații și surorile noastre din România, noi, conduse de stimulul inimii noastre... nu putem sta indiferente la ceea ce frații și surorile, ei, sîngele nostru, vor avea de a îndura în această mare dramă ce se prepară și a început deja pe frumoasele, istoricele și de vechi sînge fumegînde țărături ale Danubiului” („Telegraful Român” nr. 36/1877).

Comitetul din Brașov, în apelul lansat în același scop, spune: „Dacă lumina civilizației au ajuns a face un adevărat cult din îngrijirea și alinarea durerilor celor căzuți în război, vom putea rămîne nepăsători față de cei mai aproape ai noștri ce și-au expus viața pentru legea, onoarea și existența neamului românesc?”

Chiar în ziua constituirii, comitetul brașovean a colectat suma de 7540 de franci („Telegraful Român” nr. 39 din 19/31 mai 1877).

Dar imediat după constituirea lor, în ciuda tuturor protestelor, aceste comitete și asociații au fost desființate de către autoritățile austro-ungare. Cu toate acestea, „Telegraful Român” publică nenumărate apeluri ale persoanelor particulare care s-au angajat, pe cont propriu, să strîngă ajutoare pe care să le predea Crucii Roșii din România. Într-un apel, publicat în nr. 47 din 16/28 iunie, se spune: „Apelăm la toți românii dintre Tisa și Carpați, la june și bătrîn, la avut și la sărac, să dea fiecare obolul său pentru alinarea suferințelor fraților noștri din România răniți în război... Adu-ți aminte că antecesorii tăi și-au pus o pagină de aur în analele poporului român.” „Telegraful Român” consemnează număr

(continuare în pag. 4-a)

Reapariția revistei „Transilvania“

Sărbătorirea zilei de 1 Mai din acest an a venit, pe lângă alte bucurii, și cu un frumos dar pentru toți cetățenii de pe meleagurile Cibinului și, desigur, din întreaga țară, și anume: Reapariția într-o haină nouă a revistei „Transilvania“ — fost organ oficial al Astei culturale transilvănene, la temelia căreia stau două personalități ale vieții spirituale românești din veacul trecut: Mitropolitul Andrei Șaguna și Gheorghe Barițiu.

Noua „Transilvanie“ a reapărut, mai bine spus, a renăscut din propria-i existență de altă dată „ca în cazul păsării legendei antice“ — după cum subliniază în cuvântul său de salut academicianul C. Daicoviciu — ca să continue o tradiție ce se va înscrie în orbita actualității.

Folosind „în mod creator“ virtuțile trecutului, „revista apare ca o necesitate a zilelor noastre, pentru a reflecta realizările impresionante ale prezentului luminos“ din toate domeniile de activitate, pentru a contribui la „formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii“ — cum se specifică, între altele, în articolul inaugural.

„Transilvania“ apare lunar sub îngrijirea Comitetului județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă, în condiții tehnice deosebit de reușite. În redacție trudesc o mână de tineri scriitori, în frunte cu criticul Mircea Tomuș.

Primul număr al revistei își deschide cele 72 de pagini cu telegrama adresată Conducerii Patriei noastre, Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat.

Urmează apoi salutul conducerii județului Sibiu, precum și al unor cunoscute personalități, ca: acad. C. Daicoviciu, acad. Andrei Oțetea, acad. Ștefan Pascu, Eugen Barbu, Eduard Eisenburger, Al. Dima, Șt. Aug. Doinaș, D. R. Popescu și Radu Cârneli.

Reținem din salutul poetului Radu Cârneli, următorul text, semnificativ pentru ceea ce a însemnat Sibiul la ridicarea obștei mari a poporului nostru.

„Orașul cu turnuri medievale, cu ruini străvechi, orașul marilor muzee, orașul în care a ființat strălucit „Telegraful Român“ și primele serii ale „Transilvaniei“, „Tribunei“ și „Luceafărului“, orașul care mai păstrează ecoul pașilor lui Gh. Barițiu și I. Slavici, lui Octavian Goga și Lucian Blaga, orașul care a îmbogățit cultura națională cu tradiții din cele mai autentice, acest oraș, Sibiul, trăiește astăzi noi dimensiuni ale spiritualității românești...“.

Din restul cuprinsului mai semnalăm următoarele articole: „Transilvania, provincie pedagogică“ de Nicolae Balotă, „Sibiul — album sentimental“ de Romulus Rusan, în care autorul își destăinuie iubirea față de Sibiu, pentru muzeul Brukenthal, pentru Dumbrava, pentru Astra, pentru Șaguna și Goga etc.; apoi „Maria Cunțan“ de Ion Dodu Bălan, „Permanențe spirituale sibiene“ de Maria Fanașche, „Sfârșitul unei domnii“ de Paul Constant, „Fondul Barițiu — patrimoniu documentar“ de Iosif Pervain, Cronica literară semnată de Mircea Tomuș și Titu Popescu, „Puncte de reper în teoria culturii de masă“ de Traian Herseni, „Tezaurul bibliotecilor“ de Mircea Avram,

„Aspecte ale formei estetice“ de Ion Itu și versurile poezilor D. Ciurezu, Radu Stanca, George Popa, Mira Preda, Traian Suciu ș. a.

„Telegraful Român“ salută cu căldură reapariția revistei „Transilvania“ și îi urează deplin succes în nobila sa muncă.

T. R.

Cucerirea independenței...

(Urmare din pag. 3)

de număr, chiar și după încetarea războiului, numele și obolul donatorilor pentru frații lor din România.

*

După cum ne este cunoscut însă, poporul nostru a trebuit să mai aducă multe și mari jertfe pentru câștigarea independenței depline, sub toate aspectele ei. Acest lucru este exprimat limpede și de Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat, care a spus: „De fapt, numai odată cu răsturnarea dictaturii fasciste și trecerea la construirea socialismului, poporul român și-a asigurat pe deplin independența. De aceea, pentru noi socialismul, independență națională, dreptul poporului de a-și hotărî singur destinul, așa cum îl dorește, constituie un tot unitar, inseparabil.“

S. Șebu

POPAS ANIVERSAR

(Urmare din pag. 1)

Unul din aspectele principale ale activității pe care o încredăm este și patriotismul.

În unitate cu întreaga Biserică Ortodoxă Română, fidelă Evangheliei Domnului și tradițiilor istorice, Arhiepiscopia noastră a înțeles să îndrume toate energiile pe linia apostolatului social, a sprijinirii acțiunilor poporului și țării noastre, ce își făurește o viață tot mai frumoasă și care, prin realizările ei, prin promovarea păcii și înfrățirii între popoare, își dobândește zi de zi un prestigiu tot mai mare în toată lumea.

În sufletul fiilor Bisericii noastre se împletesc în mod armonios dragostea de Ortodoxia românească și dragostea de Patrie. Ei se încadrează cu însuflețire în munca întregului popor, în perspectivele luminoase spre care îndrumează țara înțelepții Conducători ai Patriei noastre.

Desigur că la aceste împliniri, consemnate pe scurt în cele de mai sus, au contribuit bunii noștri credincioși, legați de Biserica străbună, C. preoți și P. C. protopopi, corpul profesoral de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, P. C. consilieri, P. C. vicar Tr. Belășcu și P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu, cu toții având partea lor de muncă în conlucrare continuă cu I. P. S. Mitropolit Nicolae.

În această activitate, conducerea Centrului nostru arhiepiscopesc s-a bucurat permanent de sprijinul spiritual și material al Sf. Sinod, al P. F. Părinte Patriarh Justinian.

Un ajutor prețios s-a primit de asemenea din partea Departamentului Cultelor.

Înceind aceste rânduri prilejuate de cei cinci ani de arhiepiscopire, aducem mulțumiri — în numele I. P. S. Sale — tuturor celor ce au contribuit la bunul mers al Mitropoliei Ardealului, al Arhiepiscopiei noastre.

Dăm mai ales mărire lui Dumnezeu pentru toate, căci tot ceea ce s-a făcut, s-a făcut prin harul Lui, care pe cele slabe le întărește și osteneala tuturor o face roditoare. Căci scris este: „Fără mine nu puteți face nimic“ (Ioan 15, 5).

De aceea, rugăm pe Părintele nostru ceresc să rânduiască și de acum înainte înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului ani mulți, în deplină sănătate și încărcăți de cât mai multe roade de zidire creștinească ortodoxă și patriotică a credincioșilor pe care îi păstorește, spre binele Bisericii străbune și al Patriei noastre dragi.

INTRU MULȚI ANI, INALT PEA SFINȚITE PĂRINTE!

Redacția

Jurământul de credință

(Urmare din pag. 2)

este deasupra altarului“), trebuie neapărat respectat, pe când cel făcut prin rostirea unei formule generale (pe templu, pe cer ș. a.) poate fi călcat.

Totodată, Mîntuitorul arată că și jurămintele făcute prin rostirea unei formule generale sînt la fel de obligatorii ca și cele făcute prin rostirea unei formule speciale. De aceea, ele trebuie respectate. Altfel, se săvîrșește un păcat din cele mai grele.

Rezultă deci că textul acesta pledează pentru seriozitatea cu care trebuie făcut jurământul, precum și pentru obligația morală de a-l respecta. Prin urmare, aici Mîntuitorul nu se pronunță împotriva jurământului în general, ci condamnă numai unele păcări greșite despre jurământ.

c) „Iar înainte de toate, frații mei, să nu vă jurați nici pe cer, nici pe pămînt, nici cu orice alt jurământ, ci să vă fie vouă ce este așa, așa, și ce este nu, nu, ca să nu cădeți sub judecată“ (Iacob 5, 12).

Textul acesta repetă pe scurt cele spuse de către Mîntuitorul în cele două texte discutate mai sus. El se referă numai la două dintre greșelile săvîșite de către farisei și cărturari cu privire la jurământ, iar celelalte greșeli ale iudeilor (menționate în cele două texte precedente) sînt cuprinse în formula generală „orice alt jurământ“.

De aici rezultă că Sf. Apostol Iacob recomandă aici credincioșilor creștini o ținută de sinceritate pilduitoare, care atrage în mod firesc după sine o deplină încredere între creștini. Prin-o astfel de atitudine, se înlătură abuzurile în legătură cu jurământul și — prin aceasta — căderea sub pedeapsa lui Dumnezeu.

2. Jurământul este o încălcare a poruncii a treia din Decalog, care spune: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele lui“ (Ieș. 20, 7).

Dar jurământul săvîșit potrivit învățaturii și practicii ortodoxe nu constituie nicidecum o încălcare a poruncii respective din Decalog. Aceasta din următoarele două motive: a) După cum am văzut în articolul precedent, Dumnezeu însuși a poruncit de-a dreptul jurământul și chiar El l-a folosit (a se vedea Ieș. 22, 10—11; Deut. 6, 13; Evr. 7, 20—21). Or, Dumnezeu, care a dat și porunca a treia din Decalog, n-ar fi instituit și poruncit jurământul, dacă acesta ar constitui o încălcare a acestei porunci. b) Săvîșit în limitele învățaturii și practicii ortodoxe, jurământul de credință este un act de adorare a lui Dumnezeu, întrucît constituie un act de recunoaștere a atotștiinței, a autorității supreme a lui Dumnezeu, a dreptății și a puterii Lui de a pedepsi! Ca atare, jurământul de credință corect este — ca și rugăciunea — o invocare în mod cuviincios a lui Dumnezeu cu scopul de a stabili adevărul.

Numai jurământul de credință strîmb și nerespectat poate constitui o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu și — în consecință — o încălcare a poruncii a treia din Decalog.

3. Cît privește pe creștini, pentru aceștia jurământul poate să nu fie niciodată necesar și de neînlăturat, pentru că aceștia trebuie să dovedească o deplină sinceritate în atitudinea lor.

Recunoaștem că aceasta ar trebui să fie atitudinea tuturor creștinilor. Aceasta ar fi starea ideală. Dar această stare ideală nu se înfăptuiește totdeauna. Căci și creștinii sînt oameni supuși ispitelor și greșelilor. Astfel, în cadrul vieții creștine apar situații în care credinciosul creștin nu poate avea încredere în afirmațiile celor cu care are de a face.

În astfel de cazuri, singurul mijloc prin care se poate înlătura neîncrederea este jurământul. De unde rezultă că jurământul este necesar și inevitabil chiar și pentru creștini.

În concluzie finală, obiecțiunile ridicate împotriva lui nefiind îndreptățite, rezultă că jurământul de credință își are locul său bine întemeiat în cadrul învățaturii și practicii ortodoxe. Ca atare, credinciosul creștin ortodox este bine să se încadreze în această învățătură și practică.

C. Șirbu

